

Povinná a komerční certifikace výrobků

Pojmem certifikace výrobků je často označován i proces, který nekončí certifikátem, nicméně běžně řada výrobců požaduje pro svůj výrobek „certifikát“, aniž úplně jasně ví, co chce či co musí v této věci zajistit. Obecně jde o **posouzení shody** parametrů výrobků s požadavky, které se na ně vztahují (s relevantními požadavky buď danými obecně závazným předpisem, nebo tržním prostředím a znalostmi vědy a techniky).

Řekněme, že pod pojmem certifikace výrobků rozumíme obecně posuzování shody výrobku s nějakými, pokud možno definovanými vlastnostmi. Výstupem tohoto posouzení je **pouze v případě, kdy to předepisuje zákon** resp. příslušné nařízení vlády, certifikát, v ostatních případech může být výstupem certifikát, pokud si to výrobce sám přeje (viz dále – komerční certifikace). Nutnost tohoto posouzení může být dána zákonem, nebo ji vyžaduje odběratel, případně „trh“. Těžko lze předpokládat, že toto posouzení bude výrobce provádět zcela dobrovolně, protože samozřejmě zvyšuje (někdy poměrně značně) náklady na výrobek.

Jak už bylo naznačeno, certifikaci výrobků lze tedy rozdělit na „povinnou certifikaci“, která vyplývá z povinnosti dodržovat obecně závazné právní předpisy, a „nepovinnou certifikaci“, tzv. komerční, jejíž záměrem je využít komerční výhody certifikátu pro získání určitého zvýhodnění před konkurencí. Certifikát vyjadřuje to, že výrobek splňuje nějaké zcela konkrétní vlastnosti a je určen druhé straně (odběrateli výrobku, spotřebiteli). Splnění těchto vlastností je potvrzeno formou výstupního dokumentu, kterým může být osvědčení (certifikát) vydaný nezávislou „třetí“ stranou - certifikačním orgánem nebo autorizovanou (resp. notifikovanou) osobou. To platí u povinné certifikace vždy, u nepovinné certifikace je možné potvrzení splnění určitých vlastností výrobku, někdy pouze účelově definovaných, první stranou, tedy výrobce si sám „ocertifikuje“ svůj výrobek.

Povinná certifikace

Povinnou certifikací se rozumí osvědčení shody vlastností výrobků (především jeho bezpečnostních vlastností) prostřednictvím nezávislé třetí strany, která je k tomuto osvědčování („certifikaci“) autorizována /notifikována v rámci Evropské unie. Tyto vlastnosti, které musí výrobek splňovat, jsou stanoveny v obecně závazném předpise (nařízení vlády) jako základní požadavky a mohou být konkretizovány v normách harmonizovaných k předmětnému nařízení vlády. (Vlastností těchto harmonizovaných norem je to, že pokud výrobek splňuje ustanovení této normy, které se týká jednotlivého základního požadavku, má se za to, že je tento požadavek obecně závazného předpisu splněn.) Certifikát jako výstup této certifikace pak vyjadřuje, že **výrobek splňuje všechny zákonné požadavky, které se na něho vztahují**. Jelikož jde o povinnou certifikaci, z toho samozřejmě vyplývá, že takovým to certifikátem musí být vybaveny i výrobky konkurenční. To, že praxe bývá občas jiná a konkurence nemá žádný certifikát, je porušování zákonů ze strany konkurence a nelze na tom stavět marketingové výhody. Rovněž to, která autorizovaná osoba certifikát vydala, hraje z hlediska komerčního pouze malou roli.

Povinné posouzení shody se týká tzv. stanovených výrobků (rozumí se stanovených obecně závazným právním předpisem, v ČR Zák. 22/1997 Sb. v pl. zn., o technických požadavcích na výrobky“ a navazujícími prováděcími předpisy, jimiž jsou nařízení vlády pro jednotlivé skupiny výrobků) a ve své podstatě znamená, že jsou pro ně dány obecně závazným předpisem konkrétní základní požadavky, které musí předmětné výrobky splňovat. Těmito předpisy jsou např.:

- Nařízení vlády č. 17/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na **elektrická zařízení** nízkého napětí (73/23/EHS)
- Nařízení vlády č. 18/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na výrobky z hlediska jejich **elektromagnetické kompatibility** (89/336/EHS)
- Nařízení vlády č. 426/2000 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na **rádiová a na telekomunikační koncová zařízení**, ve znění nařízení vlády č. 483/2002 Sb. a nařízení vlády č. 251/2003 Sb. (1995/5/ES)
- Nařízení vlády č. 23/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na zařízení a ochranné systémy určené pro použití v **prostředí s nebezpečím výbuchu** (94/9/EHS)
- Nařízení vlády č. 24/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na **strojní zařízení** (98/37/ES)

- Nařízení vlády č. 27/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na **výtahy**, ve znění nařízení vlády č. 127/2004 Sb. (95/16/ES)
- Nařízení vlády č. 9/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na výrobky z hlediska **emisí hluku**, ve znění nařízení vlády č. 342/2003 Sb. (2000/14/ES)
- Nařízení vlády č. 173/1997 Sb., ve znění ve znění NV č. 174/1998 Sb., NV č. 78/1999 Sb., NV 323/2000 Sb., NV 329/2002 Sb., kterým se stanoví **vybrané výrobky** k posuzování shody (nemá ekvivalent na evropské úrovni)
- a další...(hračky, zdravotnické prostředky, stavební výrobky, tlaková zařízení..)

Tyto předpisy rovněž stanoví, zda ověření těchto základních požadavků musí provést třetí strana, nebo je může provést první strana (sám výrobce, případně výrobcem určený subjekt), a rovněž formu osvědčení těchto požadavků (vystavení certifikátu/bez certifikátu).

Nepovinná certifikace

U ostatních výrobků, tedy těch mimo stanovené (viz výše), zákon stanoví pouze obecné vlastnosti, které musí výrobek splnit. Jedná se o **Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků** ve znění zákona č. 277/2003 Sb. Ověření vlastností provádí vždy první strana, osvědčení/certifikát není vyžadován. V tomto případě se může využít právě tzv. nepovinná certifikace, což je opět (ale tentokrát zcela dobrovolné) osvědčení shody vlastností výrobků prostřednictvím třetí nezávislé strany, případně první strany, která může být k tomuto osvědčování akreditována. Tyto vlastnosti, které má výrobek splňovat, mohou být stanoveny v normách nebo jiných dokumentech, a to buď odběratelem, případně výrobcem např. na základě poptávky trhu. Jedná se zejména o **vlastnosti související s užitnou hodnotou výrobku, nebo dodržení určitých požadavků odběratele**. I výrobky certifikované v tomto režimu musejí splňovat základní bezpečnostní požadavky, které se na ně vztahují a jsou dané obecně závaznými předpisy.

Nepovinná certifikace se z hlediska jejího využití aplikuje skoro výhradně pro marketingové účely. Výrobce si tak sám může zvolit, které vlastnosti svého výrobku chce např. na základě analýzy latentních požadavků „trhu“ prostřednictvím certifikátu zviditelnit. Marketingový efekt lze umocnit volbou třetí strany, která ověření výrobcem zvolené vlastnosti výrobku a vydá certifikát. Většina nadnárodních třetích stran nabízí k certifikátu i propůjčení svého loga /zkušební značky/, které v závislosti na tržní hodnotě té které značky posiluje pozici předmětného výrobku na trhu.

V Praze, 2006-11-23

ing.Karel Just